

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ
за реализирана годишна програма за работа на
ИАРМ за 2014 година

Извештај за реализирана годишна програма за работа на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2014 година

I. Вовед

Согласно Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија“ бр.120/09, бр.53/11 и 41/14), Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) е јавна установа која врши работи и задачи на национално тело за акредитација во Република Македонија.

Акредитацијата е стручна постапка со која ИАРМ со доделениот сертификат формално ја потврдува оспособеноста (компетентноста) на телото да извршува определени задачи од областа на оцена на сообразност. Воедно, акредитацијата е дејност од јавен интерес.

Правната рамка на ИАРМ е определена со: Законот за акредитација; Статутот на ИАРМ; актите на Советот; актите на директорот на ИАРМ и останати записи.

Органи на ИАРМ се:

1. Совет
2. директор и
3. Одбор за надзор на материјално-финансиското работење.

Во рамките на процесот на акредитација, ИАРМ ги врши следниве активности:

- а. Акредитација на лаборатории за тестирање и калибрација
- б. Акредитација на медицински лаборатории
- в. Акредитација на тела кои вршат инспекција
- г. Акредитација на тела кои вршат сертификација.

II. Реализирани активности на ИАРМ во 2014 година

Согласно Програмата за работа на ИАРМ за 2014 година, донесена од страна на Владата на Република Македонија и објавена во “Службен весник на Република Македонија“ бр.08/2014, ИАРМ ги реализираше следниве активности:

1. Акредитациски активности

а. Статус на акредитирани тела

До крајот на 2014 година вкупно се акредитирани 149 тела за оцена на сообразност. На деветнаесет од нив акредитацијата им е повлечена или суспендирана на нивно барање.

Во 2014 година, акредитирани се вкупно 17 тела за оцена на сообразност:

Вид на телото	Име на телото
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ТЕХНИЧКА СИГУРНОСТ – БМВ - Скопје Оддел за инспекција
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ДПТУ ЕНЕРГО-ИНСПЕКТ ДОО Охрид
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ДТПИ ТЕХНИЧКИ ЦЕНТАР ЗА КВАЛИТЕТ ДООЕЛ Скопје
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ТДПТУ Недељковиќ ДООЕЛ експорт – импорт Скопје Инспекциско тело Недељковиќ Скопје
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ДПТУ СУПЕР АУТО КОНТРОЛ ДООЕЛ СУПЕР АУТО КОНТРОЛ Центар за возила
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Инспекциско тело за електрични мерења и испитувања при ТЕХНОИНСПЕКТ Д.О.О. СКОПЈЕ
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ЕЛЕКТРОВИН ДООЕЛ Винаца
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	РЖ Техничка контрола АД, Скопје
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЦТ ГЛОБАЛТЕСТ доел Софија ЦЕНТАР ЗА ТЕСТИРАЊЕ ГЛОБАЛТЕСТ
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Универзитет "Св. Кирил и Методиј" Машински факултет во Скопје Лабораторија за тестирање на механички карактеристики, машини и возила
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Државен Универзитет во Тетово, Факултет за Применети науки Лабораторија за испитување и контрола на градежни материјали
Лабораторија за калибрација МКС EN ISO/IEC 17025	“ЦИ СИ ЕС МАКЕДОНИЈА” доо Скопје Лабораторија за калибрација „Ловико“
Лабораторија за калибрација МКС EN ISO/IEC 17025	“Институт за јавно здравје на Република Македонија” Лабораторија за јонизирачко зрачење- Калибрациона единица
Лабораторија за калибрација МКС EN ISO/IEC 17025	“Фармахем” ДООЕЛ, СКОПЈЕ Лабораторија за животна средина - одделение за калибрации
Медицинска лабораторија МКС EN ISO 15189	ПЗУ Општа болница РЕ-Медика Скопје Дијагностичко биохемиска лабораторија ИВФ лабораторија
Медицинска лабораторија МКС EN ISO 15189	ПЗУ Авицена Лабораторија - Скопје

Сертификациско тело МКС EN 45011	АГРИБИОЦЕРТ_МАКЕДОНИЈА Тело за сертификација на производи
-------------------------------------	--

Во 2014 година на 19 тела за оцена на сообразност им е доделена реакредитација, а кај останатите тела за оцена на сообразност, вкупно 96, ИАРМ ги реализираше редовните надзори.

Исто така, во 2014 година, ИАРМ продолжи и со прекугранични активности.

б. Проектни активности

Во 2014 година, ИАРМ учествуваше во реализација на следниве меѓународни проекти:

Преку ИПА Регионалниот проект, вработени од ИАРМ учествуваа на:

- Обука за сертификација на шеми за производи во доброволна област, одржана во Шпанија,
- Обука за новата верзија на стандардот ISO 17065:2012, одржана во Милано, Италија.

Регионалниот проект “Промоција на регионалната соработка во југоисточна Европа на полето на инфраструктурата на квалитет“ наменет за Институтите за акредитација од Македонија, Србија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Косово, финансиран од Германскиот институт за метрологија, ги опфати следниве активности:

ИАРМ беше организатор и учесник на Тркалезна маса на телата за акредитација од југоисточна Европа – Годишна размена на искуства, која се одржа од 18 до 20 февруари 2014 во Скопје.

Настанот имаше за цел размена на искуства на значајни теми и актуелности од областа на акредитацијата, заради јакнење на инфраструктурата за квалитет. Во рамки на пленарните дискусии по одделни прашања се идентификуваа и сумираа заклучоци од заеднички интерес и значење во правец на хармонизација на националните законодавства, чија крајна цел е намалување на техничките бариери во трговската размена.

На Тркалезната маса учествуваа претставници на телата за акредитација од Македонија, Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Србија, Хрватска и Црна Гора, чии земји се воедно членки и на ЦЕФТА договорот.

Исто така, преку ПТБ проектот вработените оценувачи од ИАРМ и надворешните оценувачи учествуваа на:

- Обука за стандардот МКС EN ISO/IEC 17065:2012,
- Трибина за размена на искуство на оценувачи за стандардот МКС EN ISO/IEC 17020:2012
- Обука за ЕУ легислатива и акредитација на лаборатории за тестирање на храна.

Преку Германското Друштво за Техничка Интернационална Соработка (ГИЗ) реализирано е учество на регионален настан за квалитет на инфраструктура.

Во организација на Европската организација за акредитација (ЕА) и Германското акредитационо тело (ДАККС), во Берлин, Германија реализирано е учество на Обука за Органско производство.

в. Соработка со државни органи на Република Македонија

ИАРМ учествуваше во работата на повеќе работни групи формирани од страна на Владата на Република Македонија, Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Отпочнатите проектни активности во проектот на Владата на Република Македонија “Македонско сонценце“, продолжија со редовен интензитет. Паралелно ИАРМ реализираше активности за реализација на капиталните проекти на Владата на РМ, за акредитација на лабораториите на високо-образовните институции опремени од Владата на Република Македонија и за акредитација на 8 медицински лаборатории определени од страна на Министерството за здравство.

Исто така, ИАРМ продолжи со активностите во рамките на Комитетот за надзор на пазарот и соработката со Стопанските комори во Република Македонија.

Во 2014 година, ИАРМ учествуваше во работата на Техничките комитети при Институтот за стандардизација на Република Македонија.

г. Човечки ресурси

Комитетот за оцена на лица покрај ажурирање на досиејата на сите членови на листата за оценувачи и експерти, ја следеше и реализацијата на Планот и програмата за обуки за оценувачи, чиј краен резултат е надградба на листата на оценувачи и експерти на ИАРМ, согласно процедурите на Европската организација за акредитација (EA).

Имено, како резултат на одржаните обуки евидентно е зајакнување на компетентноста на домашните оценувачи и експерти од повеќе области, поради што при изведување на оценките во оценувачките тимови се ангажираат поголем број домашни оценувачи/експерти. Истото беше и приоритетна цел на ИАРМ во сите овие изминати години на делување. Ангажирањето на оценувачи-експерти од регионот се сведува на случаи од неопходна потреба за тоа, како што е судир на интерес помеѓу оценувачот и телото за оцена на сообразност или при развој на нови шеми за акредитација.

Оттука, следува заклучок дека ИАРМ во потполност ги реализира сите активности предвидени под оваа ставка во Програмата за работа на ИАРМ за 2014 година.

Персоналот на ИАРМ го сочинуваат 15 редовно вработени, од кои 13 лица се со статус на јавни службеници. Согласно Законот за јавни службеници изведен е и процес на оценување на нивната работа. Во меѓувреме извршена е измена и дополнување на Законот за акредитација во правец на негово усогласување со новата законска регулатива согласно Законот за вработени во јавен сектор и Законот за административни службеници. Но, покрај ова формално-правно законско усогласување во постапката за усогласување на актите за организација и систематизација на работните места се најде на проблем на правилно квалификување и групирање на работните места според новите закони и Каталогот на работни места поради спецификата на дејноста на ИАРМ и категоризацијата на статусот на вработените. За надминување на проблемот побарано е мислење од Министерството за информатичко општество и администрација, постапката е во тек.

Согласно пројавените потреби на ИАРМ и постојаниот оглас за оценувачи објавен на интернет страната на ИАРМ, во 2014 година бројот на поднесени пријави за оценувачи е видно зголемен и Листата на оценувачи на ИАРМ ја сочинуваат: 19 водечки оценувачи, 48

технички оценувачи, 11 оценувачи во обука, 6 кандидати за оценувачи и 60 експерти. Планот за надзор на оценувачите се реализираше по планираната динамика.

Од вкупниот број на водечки оценувачи, 10 се редовно вработени во ИАРМ.

2. Реализација на првиот редовен надзор по потпишувањето на Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (EA-MLA)

Покрај изведувањето на тековните акредитациски активности, како и редовното одржување и зајакнување на системот за управување со квалитет на ИАРМ согласно барањата на стандардот МКС EN ISO/IEC 17011 и другите стандарди, во 2014 година ИАРМ ги финарише подготовките за реализирање на првиот редовен надзор од Европската организација за акредитација (EA) што следеше по потпишувањето на Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација (Multilateral agreement –EA-MLA). Надзорот се реализираше во два дела, од објективни причини, односно пробелми на EA во составување на тимот за оцена. Првиот дел од надзорната оцена се реализираше од 09-15 март 2014, а вториот дел од 01 до 04 јули 2014. Предмет на надзорната оцена беше и пријавеното проширување на опсегот на EA МЛA Договорот за акредитација на медицински лаборатории.

Надзорната оцена резултираше со вкупна позитивна оцена на работата на ИАРМ, како според досегашниот опсег на важност на Договорот, така и за новопријавениот опсег за медицински лаборатории. Констатирани беа само 2 несообразности, 12 забелешки и 12 коментари, и истите во целост се отстранети, Извештајот од работната група на EA содржи препорака за проширување на опсегот на Договорот и за областа на акредитација на медицински лаборатории по стандардот МКС ISO 15189. Се очекува официјалното потпишување на Договорот да се изврши на претстојниот сосотанок на EA МАК Комитетот што ќе се одржи во месец април 2015 во Истанбул.

Од организациски аспект ИАРМ ги покриваше севкупните трошоците на шестчлениот оценувачки тим (превозот, сместувањето и оброците).

3. Организирање и учество на обуки

Во согласност со Годишниот план за обуки на ИАРМ за 2014 година и интерните процедури за обука на ИАРМ, ИАРМ за вработените и надворешните оценувачи ги организираше следниве обуки:

- Обука за вработените во ИАРМ на тема „Имплементација на стандардот МКС EN ISO/IEC 17 011”
- Хармонизација на оценувачи на ИАРМ вклучени во оценката за peer-evaluation за EA-MLA
- Работилница за водечки и технички оценувачи на ИАРМ за примена на стандардот МКС EN ISO/IEC 17020:2012
- Обуки за вработените во ИАРМ за примена на DMS софтвер на ИАРМ.

Во организација на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, вработени од ИАРМ учествува на:

- Обука на тема „Идентификувани недостатоци во секторот животна средина“

- Обука за контрола/надзор врз контролните/сертификациски тела
- Семинар за Европската регулатива за органско производство и улогата на надлежните институции.

Во организација на Институтот за референтни материјали во рамки на Европската Комисија, реализирано е учество на обука на тема: Анализа на контаминенти во храна и храна за животни – Правен и истражувачки аспект; Вклучувајќи валидација на методи и мерна неодреденост.

Во организација на ИСРМ реализирано е учество на Обука за измени во стандардот 9001: 2015.

Како резултат на реализираните обуки, ИАРМ ги надгради институционалните капацитети преку едукација како на редовно вработените, така и на надворешните соработници.

4. Промовирање на системот за акредитација

Во 2014 година беа одржани следниве промотивни настани:

- Под мотото „Акредитацијата: Обезбедување на доверба во снабдувањето со енергија“, на 09 јуни Институтот за акредитација на Република Македонија со пригодна свеченост го одбележа Светскиот ден на акредитацијата.

На настанот присуствуваа бројни гости, претставници на Владата на Република Македонија, претставници од електроенергетскиот сектор, на високообразовните институции, соработници, претставници на телата за оцена на сообразност.

- Во рамки на одбележувањето на Светскиот ден на акредитацијата, ИАРМ издаде соодветна брошура под мотото “Акредитација: Обезбедување на доверба во снабдувањето со енергија”. На настанот ИАРМ организираше промоција за доделување на Сертификатите за акредитација на телата за оцена на сообразност акредитирани во текот на 2013/2014 година, а беше промовиран и годишниот билтен за работата на ИАРМ за 2013 година, Промоцијата се одржа во хотелот Холидеј Ин, во Скопје. На настанот кој беше и медиумски покриен, беше промовиран и првиот официјален видео запис за работата на ИАРМ. Поради пројавениот интерес, видео материјалот покрај преводот на англиски јазик, беше преведен и на руски јазик за потребите на земјите од руското говорно подрачје. Интересот за истиот произлезе од активностите во рамки на воспоставувањето на соработката помеѓу ИАРМ и Рускиот акредитациски сервис.

- Во 2014 година, ИАРМ издаде редовен „Годишен извештај за работењето на ИАРМ во 2013 година“.

- ИАРМ издаде две брошури на теми; „ Акредитација во Европа-Олеснување на усогласеност со прописите и на меѓународната трговија” и „ISO 15189-Акредитација на медицински лаборатории”.

- Интервју со директорот и вработените во ИАРМ за емисија на теми од стопански карактер.

5. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално финансиско работење на ИАРМ

Согласно Законот за акредитација, Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално-финансиското работење на ИАРМ 3 члена.

Во текот на 2014 година, Советот на ИАРМ одржа 12 седници, а за Одборот за надзор на материјално-финансиското работење се чека именување на негов нов состав. Мандатот на членовите на Одборот истече во месец ноември 2013 година. Владата на РМ е навреме известена со три дописи за потребата од именување нов состав на Одборот. Оваа постапка се уште е во тек.

6. Меѓународни активности

Во 2014 година ИАРМ имаше повеќе меѓународни активности:

- ИАРМ активно ја следи и учествува во работата на Европската организација за акредитација и во Комитетот за мултилатерални договори. Вработените од ИАРМ учествуваа во работата на Комитетите на Европската организација за акредитација (ЕА МАК, Комитет за лаборатории, Комитет за инспекциски тела, Комитет за сертификациски тела).

- ИАРМ како полноправен член учествуваше во работата и на Светската организација за акредитација (ИЛАС - International Laboratory Accreditation Cooperation).

- ИАРМ навремено ги подмири обврските на име годишна членарина за 2014 година во европската и светската организација за акредитација.

- ИАРМ учествуваше во работата на Поткомитетот за трговија, индустрија, царина и даноци, како и во преговорите за потпишување на АСАА Договорот со Европската Комисија.

- ИАРМ потпиша Меморандум за разбирање и соработка со Федералната служба за акредитација на Руската Федерација. Меморандумот е потпишан во рамки на осмата седница на меѓувладината Руско-Македонска комисија за трговско-економска и научно-техничка соработка, што се одржа на 29 и 30 септември 2014 во Калининград, Руска Федерација.

Со останатите институти за акредитација од регионот, со кои ИАРМ веќе има потпишано билатерални договори, соработката се одвива континуирано. Во рамките на овие договори, ИАРМ ги реализира следниве активности:

- Учество во заеднички обуки
- Заемни сведочења при изведување на оценки
- Заеднички активности во рамките на регионалниот ИПА проект
- Размена на експерти со акредитационите тела на Србија, Хрватска и Бугарија
- Учество на Регионална конференција за акредитација Сараево, на која учествуваа претставници од телата за акредитација од Србија, Црна Гора, Косово, Албанија, Хрватска
- Учество на редовен Годишен состанок на телата од регионот во Белград

7. Менаџмент и тековно работење на ИАРМ

Проект на ИАРМ за истражување на системите за управување со квалитет во индустријата на РМ беше со поумерен интензитет на реализација, од објективна спреченост поради други ангажмани.

Редовно се одржуваше и надградуваше информатичката и останата техничка опрема, како и адаптација на просториите на ИАРМ.

Во октомври 2014 година, Државниот завод за ревизија изврши Ревизија на успешност, ефикасност и ефективност на системот на финансиско управување и контрола и

внатрешна ревизија во ИАРМ. Крајната оценка беше целосно позитивна, со препораки за кадровско и организациско зајакнување на ИАРМ.

Реализирани се и редовните активности: Интерна проверка и Преиспитување на раководството, чиј конечен заклучок и оценка е дека воведениот систем за акредитација е квалитетен и ефикасен во практичното работење, ги дава бараните резултати и истиот треба да се одржува и надградува.

III. Заклучни согледувања

Врз основа на претходно изнесеното, може да се заклучи дека ИАРМ во целост ги реализираше активностите предвидени во Програмата за работа на ИАРМ за 2014 година. Успешната реализација на планираните активности е мерлива преку зголемениот број на доделени сертификати за акредитирани, одржување на постојните акредитации, зајакнати компетенции на вработените во ИАРМ и надворешните соработници, одржување и надградување на ефективен систем за управување со квалитет (повторно потврден преку надзорната оценка од ЕА-МЈА), одржување на меѓународниот углед и статус на ИАРМ, проширување на билатералната соработка со други национални тела за акредитација, соодветна промоција на системот на акредитација, прекугранични акредитациски активности, како и паралалено активно длеување на домашен план во реализација на капиталните проекти на Владата на Република Македонија, како што се акредитација на лабораториите при високо-образовните установи и во јавното здравство.

Директор
Д-р Трпе Ристоски
